

Nr 120*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statstjänstemännens löner under år 1955 m. m.*

(5:e avd.)

I propositionen nr 191 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 15 april 1955, föreslagit riksdagen att *dels* besluta att till de under år 1955 utgående månadslönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under år 1955 läggas särskilda lönetillägg enligt de grunder, som anges i en i statsrådsprotokollet omnämnd överenskommelse; *dels* besluta att sådant rörligt tillägg på pensioner m. m., som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter må utgå efter grunder, fastställda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, skall under år 1955 i överensstämmelse med det i statsrådsprotokollet anförda utgå efter 65 procent av tilläggsunderlaget; *dels* besluta att kristillägg under år 1955 skall utgå enligt grunder, som angivits i statsrådsprotokollet; *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder besluta om höjning av arvoden till befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet; *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436) i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget; *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437), avlöningsreglementet för kyrkomusiker den 9 juni 1950 (nr 385), avlöningsreglementet för övningslärare den 9 juni 1950 (nr 386), prästlöne-reglementet den 29 juni 1951 (nr 577), avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter den 27 augusti 1951 (nr 615), polislönereglementet den 14 maj 1954 (nr 226) och kungörelsen den 22 juni 1951 (nr 586) angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor; *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1954/55 och 1955/56 medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av vad i det föregående föreslagits; *dels* till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 82 500 000 kronor;

dels ock till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner å riksstaten för budgetåret 1955/56 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 165 000 000 kronor.

Enligt beslut vid 1954 års riksdag under dess höstsession har statens löneplansförordning fr. o. m. innevarande år ersatts av statens grundlöneförordning. Denna förordning innehåller de minimilönebelopp, som tillkommer statstjänstemännen och de med dem i avlöningshänseende jämställda befattningshavarna. Dessa lönebelopp överensstämmer i princip med de lönebelopp, som tillämpades under senare halvåret 1951. I motsats till löneplansförordningen innehåller grundlöneförordningen icke några bestämmelser om höjning eller sänkning av grundlönerna. Det har emellertid förutsatts, att för varje särskilt år skall genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, efter det statstjänstemännens huvudorganisationer beretts tillfälle till överläggningar i ämnet, fastställas med vilket belopp de aktuella lönerna bör utgå.

Efter de ändringar, som vid 1954 års riksdag vidtagits i pensionsreglementena, skall rörligt tillägg på pensionernas grundbelopp utgå enligt grunder, fastställda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

I årets statsverksproposition (Bil. 2, s. 15) förutsattes, att frågan om storleken av tilläggen på grundlönerna och på pensionernas grundbelopp under år 1955 senare skulle få underställas riksdagen.

Förhandlingar om de statsanställdas löner under år 1955 har förts med statstjänstemännens huvudorganisationer, Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation. Därvid har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med samtliga organisationerna den 5 april 1955 träffats en överenskommelse av följande innehåll.

1. Till de under år 1954 utgående månadslönerna skall, med nedan nämnda undantag, läggas särskilda lönetillägg så att lönebeloppen för månad kommer att uppgå till belopp, som anges i bifogade tabell.¹

Lönetilläggen utgår fr. o. m. den 1 januari 1955; i vad avser månaderna januari—maj 1955 uträknas dock lönehöjningen med hjälp av särskilda tabeller, i vilka beaktas endast löneplanslönen för månad och C-avdrag.

Arvoden till icke löneplansplacerad personal höjes i ungefär samma grad. Undantag skall dock göras i fråga om arvoden, som har karaktären av bisysslearviöden.

De särskilda lönetilläggen respektive de höjda arvodesbeloppen skall icke utgå till anställningshavare, som ej uppnått 17 års ålder.

2. Det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp höjes fr. o. m. den 1 januari 1955 till 65 %. Det år 1953 fastställda avdraget på det rörliga tillägget bibehålles oförändrat.

¹ Tabellen, vilken är likalydande med den vid statsrådsprotokollet fogade tabellbilagan (bilaga A), har här uteslutits.

3. Begravningshjälp enligt 49 § Saar (motsvarande) höjes fr. o. m. den 1 juli 1955 till 600 kronor. Reglerna om sammanträffande av förmåner jämkas i viss mån.

4. Stridsåtgärd må icke vidtagas beträffande fråga, varom föreligger en gällande överenskommelse.

Departementschefen har tillstyrkt att den träffade överenskommelsen godtas och underställes riksdagens prövning. Beträffande departementschefens anförande får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, s. 3—6.

I fråga om kostnaderna och deras bestridande anför departementschefen bl. a. följande.

De årliga kostnadsökningarna för statsverket vid ett genomförande av överenskommelsen kan uppskattas till i runt tal 280 miljoner kronor, innebärande en ökning av kostnaderna för tjänstemannalöner och för pensioner med 8,4 %. Därutöver kommer statsverket att åsamkas ökade lönekostnader genom höjning av kollektivavtalslöner och av löner till viss kontraktsanställd personal. Av nämnda belopp om 280 miljoner kronor belöper omkring 230 miljoner kronor på löner och arvoden samt ungefär 50 miljoner kronor på pensioner. Av de totala kostnaderna hänför sig ca 110 miljoner kronor till de affärsdrivande verken, 5 miljoner kronor till löner och pensioner, som eljest bestrides av andra medel än anslagsmedel, samt 165 miljoner kronor till statsförvaltningen i övrigt och statsunderstödd verksamhet.

Då de på affärsverken belöpande kostnaderna bör bestridas i den ordning, som dessa verks övriga utgifter bestrides — vilket uppenbarligen kan innebära ett inkomstbortfall för statsverket — kommer riksstatens utgiftsida att belastas med allenast sistnämnda belopp. I allmänhet bör denna del av kostnadsökningarna i vanlig ordning redovisas under resp. avlönings- och pensionsanslag, vilka följaktligen kommer att överskridas. I den mån under anslagen upptagits särskild post till rörligt tillägg torde från denna anslagspost böra bestridas kostnaderna för de särskilda lönetillägen.

De ökade kostnaderna torde i många fall belasta anslag eller anslagposter, som är maximerade. Beträffande dessa anslag och anslagposter synes Kungl. Maj:t därför böra erhålla bemyndigande att medge erforderligt överskridande. I de fall då kostnaderna faller på reservationsanslag, torde det emellertid vara lämpligare att särskilda medel ställas till förfogande för kostnadernas bestridande. På grund härav och då kostnaderna för löne- och pensionsökningarna bör komma till uttryck i budgeten bör — i överensstämmelse med vad riksdagen beslutat vid tidigare tillfällen — under tolfte huvudtiteln för nästa budgetår upptagas ett särskilt anslag för ändamålet. Detta anslag, som lämpligen torde böra benämnas Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner, bör uppföras med 165 miljoner kronor. För innevarande budgetår bör ett motsvarande anslag å 82,5 miljoner kronor anvisas på tilläggsstat.

Utskottet. Såsom vid tillkomsten av den år 1954 antagna statens grundlöneförordning förutsattes, skall för varje år genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, efter överläggningar med statstjänstemännens huvudorga-

nisationer, fastställas med vilket belopp de aktuella lönerna bör utgå. I förevarande proposition framlägges nu förslag i detta hänseende beträffande år 1955. Förslaget, som grundar sig på en den 5 april 1955 träffad förhandlingsöverenskommelse, innefattar förutom höjda månadsbelopp i de olika löneklasserna och därav föranledd höjning av vissa arvoden jämväl uppräknig av procentalet för rörligt tillägg å pension samt höjning av den fasta begravningshjälpen.

Utskottet — vars vederbörande avdelning genom statssekreteraren i civildepartementet erhållit en redogörelse för de i ärendet förda förhandlingarna — har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, vilket i fråga om lönerna innefattar dels komensation för inträffad eftersläpning i förhållande till löneläget på den enskilda sektorn av arbetsmarknaden, dels hänsynstagande till löneökningar inom denna. Med tillstyrkande jämväl i övrigt av vad Kungl. Maj:t i detta sammanhang föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) besluta att till de under år 1955 utgående månadslönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under år 1955 läggas särskilda lönetillägg enligt de grunder, som anges i en i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 15 april 1955 omnämnd överenskommelse;

2) besluta att sådant rörligt tillägg på pensioner m. m., som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter må utgå efter grunder, fastställda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, skall under år 1955 i överensstämmelse med det i statsrådsprotokollet anförda utgå efter 65 procent av tilläggsunderlaget;

3) besluta att kristillägg under år 1955 skall utgå enligt grunder, som angivits i statsrådsprotokollet;

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder besluta om höjning av arvoden till befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet;

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436) i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget;

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437), avlöningsreglementet för kyrkomusiker den 9 juni 1950 (nr 385), avlöningsreglementet för övningslärare den 9

juni 1950 (nr 386), prästlönereglementet den 29 juni 1951 (nr 577), avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter den 27 augusti 1951 (nr 615), polislönereglementet den 14 maj 1954 (nr 226) och kungörelsen den 22 juni 1951 (nr 586) angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor;

7) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1954/55 och 1955/56 medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av vad under 1—6 föreslagits;

8) till *Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 82 500 000 kronor;

9) till *Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 165 000 000 kronor.

Stockholm den 3 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlön, Iwar Andersson, Näsgård, Leander, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Thun, Erik Svedberg, Axel Andersson, Elfving och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Staxäng, fröken Elmén, herrar Jansson i Kalix, Birke, Gustafsson i Skellefteå och Hansson i Skegrie.

Reservation

av herr *Rubbestad*.